

e-ISSN: 2630-631X

Article Type

Research Article

Subject Area

Education

Vol: 8 Issue: 59

Year: 2022 MAY

Pp: 868-874

Arrival

27 February 2022

Published

30 May 2022

Article ID 62316

Doi Number<http://dx.doi.org/10.29228/smryj.62316>**How to Cite This****Article**

Yılmaz, M. (2022).

“Fernald Yönteminin

Okuma Güçlüğü

Gidermedeki Önemi”,

International Social

Mentality and

Researcher Thinkers

Journal, (Issn:2630-

631X) 8(59): 868-874

Social Mentality And
Researcher Thinkers is
licensed under a

Creative Commons

Attribution-

NonCommercial 4.0

International License.

Fernald Yönteminin Okuma Güçlüğü Gidermedeki Önemi**The Importance Of The Fernald Method In Improving Reading Difficulties**Muamber YILMAZ¹ ¹ Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Bartın/Türkiye**ÖZET**

Okuma, ön bilgileri kullanarak duyu organları vasıtasıyla alınan sembollerin, zihinsel bir işlem sonucunda metinlerden anlam kurma sürecidir. Okuma anlamaya sonuçlanmalıdır. Anlamadan yapılan okuma ise sadece seslendirmeden ibarettir. Okuduğunu anlama, bireyin okuduğu metinlerden edindiği yeni bilgileri eski bilgilerle karşılaştırıp yeni bir öğrenmeye ulaşmasıdır. Hayatı boyunca öğrenen insan, öğrenmelerinin çoğunluğunu okuma anlama yoluyla gerçekleştirir. Okuma anlama becerisini iyi kullanan bireylerde öğrenme seviyesi yüksektir. Bu durum bireyin okul başarısına doğrudan etki eder. Dolayısıyla okuma anlama becerisinin etkili kullanımı, bireyin ilköğretimden başlayarak gelecekteki başarısını etkilemektedir. Ancak her bireyin okuma anlama becerilerini kullanma seviyelerinin farklılık gösterdiği ne yazık ki toplumumuz tarafından pek anlaşılamamaktadır. Ülkemizde özellikle ilköğretimde okuma güçlüğü yaşayan çok sayıda öğrencinin olduğu tahmin edilmektedir. Okuma güçlüğü, çocuğun okumaya engel teşkil edebilecek herhangi bir fiziksel (işitsel, görsel) ve zekâ yönünden problemi olmamasına rağmen okumayı öğrenmede akranlarından geride olmasıdır. Okuma problemleri öğrenci, öğretmen ve velilerden kaynaklı sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat öğrenciler, öğretmenler ve velilerde bu sorunlarla nasıl başa çıkacaklarını tam olarak bilememektedir. Bu noktada sorunlara çözüm olarak uygulanan farklı yöntem ve teknikler vardır. Bunlardan Fernald Yöntemi okuma güçlüklerini gidermede ve akıcı okuma becerilerini geliştirmede etkilidir. Fernald Yöntemi özellikle disleksi okuyucuların tedavisinde kullanılmaktadır. Bu araştırma Fernald Yönteminin okuma güçlüklerinin gidermedeki önemini ele alan literatür taramasına yönelik bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Okuduğunu Anlama, Okuma Güçlüğü, Fernald Yöntemi**ABSTRACT**

Reading is the process of constructing meaning from texts as a result of a mental process of symbols received through sense organs using prior knowledge. Reading should result in comprehension. Reading without understanding consists only of voicing. Reading comprehension is when an individual compares the new information gained from the texts they have read with the old information and achieves a new learning. A person who learns throughout his life performs most of his learning through reading comprehension. The level of learning is high in individuals who use reading comprehension skills well. This has a direct impact on the individual's school performance. Therefore, the effective use of reading comprehension skills affects the individual's future success starting from primary education. However, it is unfortunately not understood by our society that the level of reading comprehension skills of each individual varies. It is estimated that there are a large number of students in our country who have reading difficulties, especially in primary school. Reading difficulties are due to the fact that the child is behind his peers in learning to read, although he does not have any physical (auditory, visual) and intelligence problems that may be an obstacle to reading. Reading problems arise from students, teachers and parents. However, students, teachers and parents do not know exactly how to deal with these problems. At this point, there are different methods and techniques applied to solve problems. Of these, the Fernald Method is effective in eliminating reading difficulties and developing fluent reading skills. Fernald Method is used especially in the treatment of dyslexic readers. This research is a study of literature which discusses the importance of Fernald Method in eliminating reading difficulties.

Keywords: Reading, Reading Comprehension, Reading Difficulty, Fernald Method**GİRİŞ**

Birey hayatı boyunca okumaya ihtiyaç duymaktadır. Bireyin içinde yaşadığı çağa uyum ayak uydurabilmesi için okuma ve okuduğunu anlama becerilerinin gelişmiş olması önemlidir. Bireye bu becerileri kazandıracak yer ise okuldur. Okulda verilen eğitimde ailenin de destek olması hedeflenen kazanımlara ulaşma olasılığını artıracaktır. Okuma sadece okulda değil aile yaşantısında da devam etmelidir. Bunun için aile çocuğun gelişimini yakından takip etmeli ve okulla iş birliği içerisinde olmalıdır. Bu süreçte çocuğun öğretmeniyle fikir alışverişinde bulunmalıdır. Çünkü çocuğa okuma alışkanlığının kazandırılmasında okul aile işbirliğinin önemi büyüktür.

Okuma, zihinde gerçekleşen karmaşık bir süreçtir. Okumada amaç okunan metinde verilmek istenilen mesajları anlamaktır. Okuma güçlüğü yaşayan bireyler, metni yeterince iyi anlayamamaktadırlar (Ediz ve Yılmaz, 2020). Okumak bunlar için oldukça güç bir iştir. Bu tür bireyler okumaya karşı isteksizdirler, okurken sıklıkla sesli okuma hataları yaparlar ve çoğunlukla okuduklarının büyük bir bölümünü anlayamazlar.

Okuma güçlüğü, çocuğun okumasına engel teşkil edebilecek herhangi bir fiziksel (görsel, işitsel) ve zihinsel bir sorunu olmamasına rağmen okuma becerisini kazanmada akranlarından geride olmasının ifade etmektedir (Yılmaz, 2019).

Ülkemizde okuma güçlüğüne ne olduğu ne olduğu tam olarak bilinmemektedir. Çoğunlukla öğrenme güçlüğü ile karıştırılmaktadır. Bunun yanında okuma güçlüğü yaşayan her bireyin zekâ yönünden problemlili olduğu düşünce hakimdir. Halbuki okuma güçlüğü yaşayan bireyler zeka yönünden normal zekaya sahiptirler. Sadece farklı nedenlerden dolayı okumayı öğrenmede akranlarından geri kalmışlardır.

Okuma güçlüğü yaşayan çocuklar genellikle akranları tarafından alay konusu olurlar. Örneğin okula müfettiş gelse ve okuma güçlüğü çeken çocuktan bir metin okumasını istese, sınıftaki diğer öğrenciler hep birlikte "öğretmenim o okuma bilmiyor" diyebilir. Bu durum o çocuğun ruhunda derin yaralar açabilir. "Hiçbir şeyi doğru yapamıyorum.", "Ben yeterince iyi değilim.", gibi duygu ve düşünceler okuma güçlüğüne sahip çocukların hissettiklerinden yalnızca bir kısmını oluşturur. Onlar kendilerini öğrenilmiş çaresizlik içinde hissederler. Aileleri çocuklarının yaşatları gibi okuyamamasından rahatsız duyarlar ve genellikle bu durumu çocuğun bir suçuymuş gibi görürler. Öğretmenler ise durumun farkındadırlar. Ancak hangi yöntemler okuma eğitimi vereceklerinin bilmemektedirler (Yılmaz, 2019). Okuma güçlüğüne giderilmesinde birçok yöntem kullanılmaktadır. Bunlardan birisi de Fernald Yöntemidir.

Bu yöntem 1943 yılında Fernald tarafından geliştirilmiş olup görsel, devinişsel ve dokunsal öğretim etkinliklerini içeren çoklu algılama yaklaşımıdır. Bu yöntem dört aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar: öğrencinin bir kelime seçmesi, öğrencinin kelimeyi yazması, öğrencinin kelimeyi okuması aklından yazmasıdır. Öğrenci öğrendiği kelimeleri hikâye yazmak için kullanılmaktadır. (Polloway et al., 2013; akt.:Akyol ve Sever, 2017). Okuma güçlüklerini gidermede Fernald Yönteminin etkili olduğu yapılan birçok çalışmada ortaya konmuştur.

Bu araştırmanın genel amacı, okuma güçlüğüne giderilmesinde Fernald Yönteminin önemi belirtmektir. Okuma güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitimi açısından Türkiye ve dünyadaki eğilimleri görmek için yapılan bu araştırma, bu konuda yapılacak yeni araştırmalara yön vermek açısından önemli görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Fernald yönteminin okuma güçlüğüne gidermedeki önemi incelemektir.

OKUMA VE OKUDUĞUNU ANLAMA

Birey yaşamı boyunca okuma eylemleriyle iç içedir. Birey için okuma kesintiye uğramadan hayat boyu devam eden bir süreçtir. Okuma bireyin olağan yaşamında bireysel faaliyetlerinin kolaylaştırıcı bir eylemdir. Birey evde, okulda, işte, çarşıda, pazarda, seyahatte kısacası sosyal yaşam içerisinde okuma eylemini sıklıkla kullanılmaktadır.

Okuma, duyu organları vasıtasıyla alınan sembollerin, ön bilgileri kullanarak zihinsel bir işleme tabi tutulması sonucunda metinlerden anlam kurma süreci olarak tanımlanabilir (Yılmaz, 2019). Okuma etkinliği, okunan metnin anlamını tahmin etme, yorumlama ve okurun dikkatiyle ilgilidir (Aytan, 2015). Okuma, kelime tanımayı, kelimenin şifresini çözmeyi, sözcük dağarcığını, metnin ana fikrini bulma ve özetleme gibi bir takım temel becerileri edinmeyi gerektirmektedir (Small ve Amone, 2011). Okuma; görme, dikkat, algılama, hatırlama, seslendirme, yorumlama, gibi farklı bileşenleri içine alan bilişsel bir süreçtir (Coşkun, 2002).

Okuma, ancak anlama ile sonuçlandığında bir değer ifade etmektedir. Bu noktada anlamadan yapılan okuma sadece seslendirmekten ibarettir. Yılmaz (2019) okuduğunu anlamayı; "Bireyin okuduğu metinlerden edindiği yeni bilgileri eski bilgilerle karşılaştırıp yeni bir öğrenmeye ulaşmasıdır" olarak ifade etmektedir. Bireyin yeni bilgiyi yapılandırmasına eski bilgiler yardımcı olmaktadır. Bundan dolayı da eski bilgiler ön bilgilerdir. Okurun okuduğunu anlayabilmesi için kelimelerin gerçek anlamını bilmesi gerekir. Bireyin okuduğu metinde karşılaştığı yeni bilgiler ile eski bilgiler arasında ilişki kurması neticesinde yeni bir öğrenmeye ulaşmasıdır. Bireyin sahip olduğu bilgi onun metnin içeriğini anlama şansını artırmaktadır ve eski bilgiler bireyin sahip olduğu ön bilgilerdir.

Okuma eylemi metnin türü, okunabilirlik durumu, okuma amacı gibi bir takım unsurları içeren bir süreçtir (Ülper, 2010). Bu süreci okurun okuma ile ilgili olan etkileşimi belirler. Okuma sürecinde okurun çalışma belleğinde ilgili bilgiler eş zamanlı olarak etkin hale gelir bundan dolayıdır ki bilgilerin okuma ile eş zamanlı olarak etkinleşmesi belirli bir okuma hızını gerektirir.

Okuduğunu anlama, bireyin okuduğu metinde karşılaştığı yeni bilgilerle eski bilgiler arasında bağlantı kurması sonucunda yeni bir öğrenmeye ulaşmasıdır. Okuduğunu anlama; basit, yorumlayıcı ve sorgulayıcı anlama olmak üzere üç kategoriye ayrılmaktadır.

1. Basit Anlama: Bu tür anlama alt bilişsel süreçleri içermektedir. Bloom'un bilişsel sınıflandırmasında bilgi basamağına denk gelmektedir. Bu tür anlamada okuyucu metinde anlatılanları yüzeysel bir şekilde anlamaktadır.

2. Yorumlayıcı Anlama: Bu tür anlama da basit anlama gibi alt bilişsel süreçleri içermektedir. Ancak bilişsel bilgi süreçlerinden daha çok kavrama ve uygulama basamaklarına denk gelmektedir. Bu tür anlamada okuyucu metinde anlatılanları kendi cümleleriyle anlatabilecek derecede anlamaktadır.

3. Sorgulayıcı Anlama: Bu tür anlama üst bilişsel süreçleri içermektedir. Bloom bilişsel bilgi süreçlerinden analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarına denk gelmektedir. Bu tür anlamada ise okuyucu metnin konusunu, yapısını ve yazarın fikirlerini kendi düşünce yapısıyla karşılaştırıp değerlendirme yapacak derecede anlamaktadır (Yılmaz, 2020).

Okunanın anlaşılıp anlaşılmadığının üç temel göstergesi vardır. Birincisi okumanın kısa zamanda gerçekleşmesi. İkincisi, öğrenilen içeriklerin, çabuk unutulmaması. Çünkü anlamlı okuma gerçekleştiği için içerik uzun süreli belleğe kodlanmıştır. Üçüncüsü ise hatırlanmak istendiğinde, bellekteki içeriğe kolayca ulaşılmasıdır (Schoot vd., 2008). Öğrencinin okuma becerisi, akademik başarısına etki etmektedir ve okumada yaşadığı güçlük onun matematik, hayat bilgisi, sosyal bilgiler vb. gibi derslerine olumsuz olarak yansiyabilir; örneğin öğrenci matematik dersindeki problemleri okuyup yeterince iyi anlayamaması öğrencinin problem çözmede sıkıntı yaşamasına sebep olabilir (Yılmaz, 2020, 84).

OKUMA GÜÇLÜĞÜ

Okuma becerisinin gelişmesi, okumada yaşanan başarısızlıkların belirlenip bunların kontrol altına alınmasıyla gerçekleşebilir. Bunun için ilkokuldan itibaren okuma-yazma becerilerinde karşılaşılan problemlerin giderilmesi gerekmektedir. Bireyin ileriki yıllardaki akademik becerileri kazanması bu problemlerin çözümüne bağlıdır. Her birey akıcı okuma becerisi geliştiremeyebilir. Bu tür çocuklar, bireysel okuma eğitimine ihtiyaç duyarlar.

Özellikle öğretmenlerin okuma güçlüğü yaşayan öğrencilerle özel olarak ilgilenmeleri gerekmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin problemlerinin ne olduğu konusunda tespitler yapmalı ona göre çözümler üretmelidirler (Razon, 1982).

Okuma güçlüğü; “çocuğun okumaya engel teşkil edebilecek herhangi bir fiziksel (işitsel, görsel) ve zekâ yönünden problemi olmamasına rağmen okumayı öğrenmede akranlarından geride olmasıdır” şeklinde ifade etmiştir (Yılmaz, 2019, s. 25).

Ülkemizde okuma güçlüğü yaşayan bireylere dönük özel bir eğitim bulunmamaktadır (MEB, 2012; akt.: Doğuyurt ve Doğuyurt, 2016). Ülkemizde Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) uygulanan zekâ testi sonucuna göre sadece IQ puanı 90 puanın altında olanlara okuma eğitimi verilmektedir. Okuma güçlüğü tanımında da ifade edildiği üzere okuma güçlüğü yaşayan bireyler zekâ yönünden bir probleme sahip değildirler. Ancak RAM’da yapılan resmi uygulama bu tür öğrencilerin okuma eğitimi almasına engel olmaktadır. Çünkü yönetmeliğe göre zekâ testi 90 IQ puanının altında olanlar okuma eğitimi alabilmektedirler. Bu durumda zekâ yönünden problemi olmayan sadece okuma güçlüğü yaşayan çocuklar mağduriyet yaşamaktadırlar.

Bunun yanında ülkemizde ilköğretim düzeyindeki birçok öğrencinin okuma güçlüğü yaşadığı bilinmektedir. Okumada güçlüğü yaşayan bireyler sadece Türkçe derslerinde sorun yaşamazlar. Okuma gerektiren tüme derslerde sorun yaşarlar. Onların yaşadığı bu okuma güçlüğü tüm akademik yaşantılarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Okuma güçlüğü yaşayan çocukların özellikleri şöyle sıralanabilir:

- ✓ Akranlarına göre okumayı öğrenmede zorluk çekerler.
- ✓ Okuma sırasında bütün dikkatlerini kelimeyi seslendirme üzerinde yoğunlaşırlar.
- ✓ Sıklıkla okuma hatası yaparlar
- ✓ Okuduklarının büyük çoğunluğunu anlayamazlar.
- ✓ Okumayı sevmezler. Okuma onlar için güç ve sıkıcı bir işittir.
- ✓ Kelimenin anlamını cümlenin gelişinden tahmin edemezler.
- ✓ Semantik, sentaks gibi ipuçlarını kullanamazlar.
- ✓ Derslerdeki başarıları düşüktür.
- ✓ İçe kapanıktırlar.
- ✓ Kendilerini çaresiz hissederler (Yılmaz, 2019).

Bu tür okuma sorunlarına sahip çocukların okumalarını düzeltmek için bir müdahale yapılması gerekmektedir. Aksi halde hayat boyu okumayla ilgili bu problemler yaşamaya devam edeceklerdir. (Yılmaz, 2008).

DISLEKSİ

Disleksi, nörolojik bozukluktan kaynaklanan akademik becerilerdeki geriliktir. Disleksi, bireyin zekâ yönünden herhangi bir problemi olmamasına rağmen okuma, yazma ve dil becerilerinde öğrenme güçlüğü yaşamasına neden olan özel bir öğrenme bozukluğudur (Yılmaz, 2019). Disleksi, akıcı okuma becerisi kazanmada yaşanan güçlüklerin olduğu nörolojik temelli bir öğrenme güçlüğüdür. Disleksili bireyler sesleri ayırt etmede ve harfe dönüştürmede sorunlar yaşarlar (Saraç, 2014). Reid Lyon'a göre ise (1995) disleksi, kelimeyi tanıyamama olarak betimlenen genellikle fonolojik yetersizliği yansıtan özel bir dil bozukluğudur.

Disleksinin ne olduğuna dair ilk bulgular, 1896 yılında W. Pringle Morgan tarafından elde edilmiştir. Samuel T. Orton ise 1920'lerde disleksi üzerinde ilk çalışan nörologlardandır. Disleksi, zihinsel bir rahatsızlık değildir. Okumada zihinsel süreçlerle ilgili bir farklılıktır.

Disleksi bozukluğuna sahip ünlüler arasında Albert Einstein, Auguste Rodin, Thomas Edison, John Kennedy, John Lennon, Michelangelo, Walt Disney gibi isimler örnek verilebilir. (Erman, 2002 ve Kulaksızoğlu, 2003; akt.: Salman ve diğerleri, 2016; Yılmaz, 2019).

Disleksi, herhangi başka bir nörolojik anormalliğin eşlik etmediği, öncesinde bir merkezi sinir sisteminin zarar görmesi sonucuna dayalı olmayan, kalıtsal faktörlerin etkili olduğu okumayı etkileyen bir sendrom olarak ifade edilebilir (Victor ve Ropper, 2001; akt.: Bingöl, 2003).

Hynd'a göre (1992) disleksiyle ilgili 4 özellik söylenebilir:

- ✓ Disleksi biyolojik temelli olup, doğuştan gelen nörolojik bir durumdan kaynaklıdır.
- ✓ Disleksiyle ilgili problemler, ergenlik ve yetişkinlikte de devam etmektedir.
- ✓ Disleksinin algısal, bilişsel ve dilsel boyutları vardır.
- ✓ Disleksi kişisel yaşamının birçok alanında güçlüklerle yol açmaktadır.

Disleksi, nörolojik bozukluktan kaynaklanan akademik becerilerdeki geriliktir. Disleksi, bireyin zekâ yönünden herhangi bir problemi olmamasına rağmen okuma, yazma ve dil becerilerinde öğrenme güçlüğü yaşamasına neden olan özel bir öğrenme bozukluğudur. Disleksi, zihinsel bir rahatsızlık değildir. Okumada zihinsel süreçlerle ilgili bir farklılıktır. Çünkü disleksi, entelektüel düzeyleri yüksek kişilerde de görülebilir. Disleksi okumada yaşanan bir sorun olduğu için genellikle ilkökul döneminde çocuğun okumaya başlaması aşamasında fark edilmektedir (Yılmaz, 2019). Çünkü disleksi okuma ve yazma becerisi kazanmayı etkileyen bir öğrenme sendromudur. Bunun en rahat tespit edileceği yer ise okuldur.

Disleksinin belirtileri şunlardır:

- ✓ Sıklıkla ters çevirme hatası yapmak.
- ✓ Zamanı (Bugünü, yarını) birbirine karıştırmak
- ✓ Şekil açısından benzer sembolleri birbirine karıştırmak
- ✓ Tahtaya yazılanı deftere doğru bir şekilde yazamamak
- ✓ Sıklıkla sahip olunan eşyaları kaybetmek.
- ✓ Geç algılamak.
- ✓ Yönergeleri izlemede zorluk çekmek.
- ✓ Yön kavramı (sağ, sol, aşağı, yukarı) konusunda sorunlar yaşamak.
- ✓ Okurken vurgu ve tonlamaya dikkat etmemek.
- ✓ Okurken atlama, ekleme ve ters çevirme hatası yapmak.
- ✓ Yazmada güçlük çekmek
- ✓ Kalem tutmada zorluk çekmek.
- ✓ Konuşma sırasında anlama en uygun kelimeyi seçmede zorluk çekmek (Yılmaz, 2019).

Dislektik ve aşırı okuma güçlüğü olan bireylerin tedavisinde etkili bir yöntem olan Fernald yöntemi tercih edilmektedir. Bu yöntem özellikle disleksili bireylerin sıklıkla yaptıkları ters çevirme hatalarının giderilmesinde oldukça etkilidir. Çünkü bu yöntemde görsel, işitsel, kinestetik (devinimsel) ve dokunsal duyuları kullanarak okuma güçlükleri giderilmeye çalışılmaktadır.

FERNALD YÖNTEMİ

Grace Fernald tarafından geliştirilmiş bir yöntem olan Fernald Yönteminde görsel, işitsel, kinestetik (devinimsel) ve dokunsal duyuları kullanarak okuma güçlükleri giderilmeye çalışılmaktadır (Yılmaz, 2019, 72). Fernald, kelimeleri bütün olarak öğretir. Fernald, çocukların kelimeyi işitsel biçimde tanıyıp anlamını bilirken, kelimenin biçimini bilemediğine inanmaktadır.

Öğretmenin öğrenciye bire bir eğitim sunduğu Fernald Yöntemi dislektik ve aşırı okuma güçlüğü olan çocuklar için yararlıdır. Bu yöntemde bununla birlikte çocuk okuma ve yazma işleminden sonra örnek kelimeye bakmadan yazıp okumaktadır (Yılmaz, 2019, s. 73).

Yılmaz'a göre (2019, s. 73-75) Fernald Yöntemi dört aşamadan oluşmaktadır:

1. Aşama: Bu aşamada çocuk kelimeyi izleyerek öğrenmektedir. Çocuğun öğrenilecek kelimeyi seçer. Seçilen kelime öğretmen tarafından renkli kalem kullanılarak kâğıda yazılır. Daha sonra öğrenci kâğıda dokunarak parmağıyla kelimeyi izler. Böylece dokunsal ve kinestetik duyularının her ikisini de kullanmış olur. Öğretmen kelimeyi okur, öğrenci izler. Bu durum öğrencinin işitme duyusu için kullanılır. Öğrenci, el yazısıyla yazılmış örnek kelimeye bakarak kelimeyi defterine yazar. Çocuk kelimeyi izlerken ya da yazarken bir yanlışlık yaparsa işleme yeniden başlanılır. Kelime her zaman bir bütün olarak yazılır. Bond ve Tinker'e göre (1957) bu aşamada yapılacaklar şöyle sıralanabilir:

- ✓ Çocuk kelimeyi izlerken parmağı ile kelimeye dokunmalıdır.
- ✓ Kelimeyi örnek kelimeye bakmadan yazabilmelidir.
- ✓ Kelimeyi bir bütün olarak düşünüp yazmalıdır.
- ✓ Kelimeleri sözün gelişi içerisinde kullanmalıdır.
- ✓ Kelimelerin anlamlarını cümle içinde kullanarak anlamaya çalışmalıdır.

2. Aşama: Çocuk her bir kelimeyi birinci durumdaki gibi uzun bir şekilde izlemez. Çocuk bu aşamada öğretmenin el yazısıyla yazdığı kelimeye bakar, kendi kendine kelimeyi okur ve örnek kelimeye bakmadan onu zihinden yazar. Eğer çocuk kelimeyi yanlış yazarsa birinci aşamayı tekrar eder. Kelimeyi doğru yazarsa onu kelime dosyasına koyar. Kelimeler, çocuğun onları kullanarak bir hikâye yazıncaya kadar bu dosyada toplanır. Çocuk kelimeye bakmaksızın yazabildiğinde, kelime hazinesine bu kelime depolanmış olacaktır. Sonra çocuk dosyadaki kelimelerle hikâye yazar ve yazdığı hikâyeyi okur.

Çocuk kelimeyi yazarken kelimenin her bir hecesini sesli olarak okur. Bu aşamada çocuk önceki aşamadan daha rahat ve daha uzun hikâyeler yazar ve okur. Bu aşamada her bir kelime yazıldığı gibi telaffuz edilmelidir. Öğrenci kelimeyi yanlış okuduğu zaman kelimenin seslerine dikkati çekilir. Örneğin tek heceden oluşan "bak" kelimesi yanlış telaffuz edilmişse kelimenin her bir sesi söylenip birleştirilerek ifade edilmelidir. "Memnun" gibi çok heceli kelimelerde ise çocuk önce ilk heceyi "mem" diye yazarak söyler, ikinci heceyi ise "nun" olarak yazar ve söyler. Sonra da çocuk her bir heceyi telaffuz eder ve birleştirilerek kelimeyi bir bütün olarak okur. Kısa bir uygulamadan sonra çocuk kelimeyi izleyip, telaffuz edip yazabilir. İzleme süresinin uzunluğu çocuktan çocuğa göre değişebilir. Çocuk izleme yapmadan öğrenebildiği zaman izleme yapılmaz. Süreç ilerledikçe izleme işleminden kademeli olarak vazgeçilir. İlk öğrenilen kelimenin izlenme sayısında azalma yapılır. Sonra bu sayı artırılır ve nihayetinde izleme tamamen bırakılır (Bond ve Tinker, 1957).

3. Aşama: Bu aşamada çocuğun örnek kelimeyi el yazısıyla yazması işleminden vazgeçilir. Bu aşamada çocuk el yazısıyla yazılmamış, matbaa harfleriyle yazılmış olan kelimeleri doğrudan öğrenebilir. Öğrenci öğreneceği yeni kelimeleri, matbaa harfleriyle yazılmış kelimelere bakarak ve kendi kendine tekrarlayarak okur, daha sonra onu yazarak öğrenir. Bu noktada öğrenci kitaplardan okumaya başlayabilir. Öğretmen çocuğun istediği herhangi bir şeyi okumasına izin verir. Öğretmen çocuğun okuyamadığı kelimeleri ona okuyarak yardım eder.

4. Aşama: Öğrenci önceden öğrendiği kelimelerin bölümlerinden, hecelerinden veya benzer kelimelerden yeni kelimeleri tanıyabilir. Öğrenci artık edindiği okuma yeteneklerini ve bilgisini genelleştirebilecek duruma ulaşmıştır (Lenner, 2000). Sözün gelişinden, anlamından ipuçları çıkarabilir. Çocuk basılı kelimelere bakıp, kendi kendine tekrarlar ve sonra kelimeye bakmadan yazabilir. Çocuk öğrendiği kelimelerin %80-%95'ini bu yolla kazanır. Bu aşamada çocuğun okuduğu materyallerin çeşitliliği artırılır. Çocuk kendi sınıf düzeyinde okumaya yazıncaya kadar öğretime devam edilmelidir.

Bond ve Tinker'e göre (1957) Fernald yönteminin sağladığı faydaları şöyle sıralanabilir:

- ✓ Çocuk kelimeyi okuma-yazma ve okuma-izleme etkinliklerini bir arada yaparak soldan sağa doğru algılamayı etkili bir şekilde öğrenir.
- ✓ Kelimenin görsel yapısıyla kelimenin bütün olarak seslendirilmesi birleştirilir.
- ✓ Şekilsel öğretim olmadan fonetik (ses bilgisi) beceriler öğrenilir. Çocuk ünsüzleri yeni tanıdığı kelimeler içinde bir başka ünsüzün yerine koymayı öğrenir. Bir kelime içinde benzer bir ögeyi tanıdığı zaman bunu başlangıç ya da bitiş sesine bağlar. Örnek "Elindeki kitabı masaya koydu" cümlesindeki "koydu" kelimesinin "oydu" hecesini çocuk "soydu" veya "doydu" gibi benzer kelimelerin hecelerinden tanımaktadır.
- ✓ Hecelere ayırma becerilerinin gelişmesine yardım eder.
- ✓ Kelimelerin görsel şekilleriyle, ses yapısıyla (hecelere ayırma ve ünsüzleri başka ünsüzlerin yerine koyma) ve sözün gelişinin verdiği ipuçlarıyla tanınmasını öğrenir.
- ✓ Çocuk materyallerle çalışmaya yönlendirilir.
- ✓ Çocuğun sadece kelime tanıma becerisini değil aynı zamanda anlama becerisinin, kavram gelişiminin ve kelime hazinesinin artmasını da sağlar.

Fernald, izleme metoduyla ciddi bir başarı elde etmiştir. O özellikle görsel yöntemlere bağlı öğretim şekillerinin aşırı okuma güçlüğü olan çocuklara okuma öğretiminde yarar sağlayacağını düşünmektedir. Ona göre aşırı okuma güçlüğü üstesinden gelmek için kinestetik metodu kullanmak gerekmektedir. Kinestetik faaliyetler kelimeyi okuma, izleme ve yazmayla ilgilidir. Kelimeyi okumayla birlikte izleme ve yazma faaliyeti yöntemin özünü oluşturmaktadır. Klinik deneylerde Fernald, yönteminin başarılı olduğu ortaya konmuştur. Şiddetli okuma güçlüklerinde izleme işlemleri 8 ay, orta dereceli okuma güçlüklerinde ise 2 aydır. Aşırı okuma güçlüklerinde Fernald Yönteminin dışındaki diğer yöntemler daha uzun bir öğretim evresine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu yöntemde öğretim iyi yürütüldüğü zaman öğrenciler iyi bir şekilde güdülenmektedirler.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Okuma güçlüklerinin giderilmesinde ve özellikle disleksili bireylerin akıcı okuma becerilerini kazanmalarında Fernald yöntemi oldukça etkilidir. Çünkü Fernald yöntemi çoklu duyuşsal bir yöntemdir. Bireyin görsel, işitsel, dokunsal ve kinestetik duyuşlarına hitap ederek akıcı okuma becerisini kazandırmaktadır. Alan yazın incelendiğinde Fernald yönteminin okuma güçlüklerinin gidermede etkili olduğu ile ilgili çok sayıda araştırma mevcuttur. Carbo (2009) yaptığı tek denekli araştırmasında Fernald yönteminin etkililik derecesini incelemiştir. Araştırmasını 4. sınıftan seçilen bir öğrenci üzerinde yapmıştır. Öğrenci 4. sınıfta olmasına rağmen okuma düzeyi 1. sınıf düzeyindedir. Öğrencinin yazısında ters yazma ve atlamalar mevcuttur. Fernald yöntemiyle yapılan uygulamalar sonucunda öğrencinin okuma-yazma becerilerinde önemli bir ilerleme olduğu tespit edilmiştir. Akyol ve Sever (2017) ve Yangın ve Sidekli, (2006) tarafından yapılan araştırmalarda da Fernald yönteminin okuma güçlüklerini gidermede etkili olduğu görülmüştür.

Okuma alanındaki bu başarısızlık öğrencinin diğer alanlarda da sıkıntı yaşamasına neden olmaktadır (Yılmaz, 2020). Ülkemizde okuma güçlüğü gidermeye ve akıcı okuma becerilerini geliştirmeye dönük çalışmalar sınırlıdır (Yamaç, 2013). Okuma eğitim alanında oldukça ciddiye alınması gereken bir alandır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre akıcı okuma becerisini erken yaşta kazanan bireylerin gelecekte de iyi okuyucular ve başarılı kişiler oldukları; okuma becerisini üçüncü veya dördüncü sınıftan önce kazanamayanların ise yaşamları boyunca başarısız olduklarını ortaya konmuştur (Şahin ve Kaman, 2013).

Çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler getirilebilir:

- ✓ Okuma güçlüklerinin giderilmesinde Fernald yöntemi kullanılabilir
- ✓ Okuma ve okuduğunu anlama güçlüğü yaşayan çocuklar için fernald yöntemi gibi akıcı okuma becerisini geliştirici yöntemler kullanılabilir.
- ✓ Ülkemizde MEB' e bağlı faaliyet veren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde görev yapan öğretmenlere MEB ve Yüksek Öğretim Kurumu'nun işbirliğiyle seminerler verilerek Fernald yönteminin nasıl uygulanacağı anlatılabilir.
- ✓ Türkiye'de okuma güçlüğü ile ilgili sistematik araştırmalar yapılmalı, güçlük çeken öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda Fernald yöntemi ile bireyselleştirilmiş etkinlikler desteklenerek programlar hazırlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akyol, H., ve Sever, E. (2017). Okuma yazma güçlüğü ve bir eylem araştırması: İkinci sınıf örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 685-707.
- Aytan, N. (2015). Eğitimde yaratıcı okuma. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(209), 295-313.
- Bingöl, A. (2003). Ankara'daki ilkökul 2. ve 4. sınıf öğrencilerinde gelişimsel disleksi oranı. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 56(02), 67-82.
- Bond, G. L. and Tinker, M. A. (1957). *Reading difficulties: Their diagnosis and correction*. New York: Appeton-Crofts.
- Carbo, M. (2009). Match the style of instruction to the style of reading. *Phi Delta Kappan*, 90(5), 373-378.
- Coşkun, E. (2002). Okumanın hayatımızdaki yeri ve okuma sürecinin oluşumu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 11, 231-244.
- Doğuyurt, M. F., ve Doğuyurt, S. B. (2016). Okuma güçlüğü çeken öğrencilerin okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik bir çalışma: bir eylem araştırması. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(14), 275-286.
- Ediz, Ş. ve Yılmaz, M. (2020). Kelime tekrar tekniğinin okuma güçlüklerini gidermedeki önemi. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6(35):1594-1604.
- Hynd, G. (1992). Neurological aspects of dyslexia: Comment on the balance model. *Journal of Learning Disabilities*, 25, 110-113.
- Lerner, J. W. (2000). *Learning disabilities theories diagnosis and teaching strategies*. New York: Houghton Mifflin Company.
- Razon, N. (1982). Okuma güçlükleri. *Eğitim ve Bilim*, 39, 19-29.
- Reid Lyon, G. (1995). Toward a definition of dyslexia. *Annals of Dyslexia*, 45(1), 1-27.
- Salman, U., Özdemir, S., Salman, A. B., ve Özdemir, F. (2016). Özel öğrenme güçlüğü "Disleksi". *İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Tıp Dergisi*, 2(2), 170-176.
- Saraç, S. (2014). Okuma güçlükleri ve disleksi. *Studies in Psychology*, 34(1), 71-77.
- Schoot, M., Vasbinder, L., Horsley, T. M. & Lieshout, E. (2008). The role of two reading strategies in text comprehension: an eye fixation study in primary school children. *Journal of Research in Reading*, 31(2), 203-223.
- Small, R. V. & Amone, M. P. (2011). Creative reading. *Knowledge Quest*, 39(4), 12-15.
- Şahin, A., ve Kaman, Ş. (2013). İlköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinin okuma düzeylerinin geliştirilmesinde akıcı okuma stratejilerini kullanmanın etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 639-657.
- Ülper, H. (2010). *Okuma ve anlamlandırma becerilerin kazandırılması*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yamaç, A. (2014). İlkokul dördüncü sınıf düzeyinde bir öğrencinin sesli okuma akıcılığını artırmaya yönelik bir uygulama. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(2), 631-644.
- Yangın, S., ve Sidekli, S. (2006). Okuma güçlüğü yaşayan öğrencilerin kelime tanıma becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir uygulama. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16).
- Yılmaz, M. (2008). Kelime tekrar tekniğinin akıcı okuma becerilerini geliştirmeye etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 323-350.
- Yılmaz, M. (2019). *Okuma güçlüğü ve tedavisi*. Ankara: Gece Akademi.
- Yılmaz, M. (2020). Okuma eğitimi. M. Yılmaz (Ed.), *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi içinde* (s.83, 90). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.